

" Waterkwaliteit en visbestand in het Kanaal Roeselare-Leie anno 2023 "

1. Inleiding

Het Kanaal Roeselare-Leie , gelegen in de provincie West-Vlaanderen , is 16,6 km lang en heeft een oppervlakte van ruim 75 ha.

Het loopt van Roeselare tot de sluis van Ooigem, waarlangs het in verbinding staat met de Leie.

Het verbindt de stad Roeselare via Rumbekke, Kachtem, Emelgem, Izegem, Ingelmunster met Ooigem waar het kanaal uitmondt in de Leie.

2. Waterkwaliteit

a) Huidige toestand

Het Kanaal Roeselare-Leie is een Vlaams oppervlaktewaterlichaam.

De fysisch-chemische kwaliteit van oppervlaktewater wordt volgens de Europese Kaderrichtlijn Water ingedeeld in 5 klassen: slecht, ontoereikend, matig, goed en zeer goed. Ook voor de biologische waterkwaliteit gelden dergelijke klassen.

Het meest recente jaar waarvoor alle meetgegevens volledig afgewerkt en beschikbaar zijn, is 2021. Ter vergelijking werden de gegevens van 2015 gebruikt.

De fysisch-chemische kwaliteit (als samenvatting van 5 gidsparameters: totaal stikstof, totaal fosfor, geleidbaarheid, zuurstof en pH) was voor het Kanaal Roeselare-Leie in 2015 nog "matig", maar evolueerde in 2021 naar "ontoereikend".

De totale biologische waterkwaliteit van dit waterlichaam was in 2015 nog "ontoereikend", maar evolueerde in 2021 naar "slecht".

b) Toekomstperspectieven

b1) De totale fysico-chemische beoordeling van het Kanaal Roeselare-Leie was in 2021 ontoereikend. De meeste fysico-chemische parameters scoorden reeds goed. Enkel de nutriënten (fosfor, stikstof en nitraat) scoren nog matig of ontoereikend. De waterkwaliteit van het kanaal wordt beïnvloed door de overstortwerking in de Mandel en zijn zijbeken, die een slechte waterkwaliteit hebben. De biologische waterkwaliteit van het kanaal is slecht door een slechte beoordeling voor macro-invertebraten.

De meest recente toestandsbeoordeling maakt deel uit van de Stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 en is te raadplegen op het geoloket:

https://www.vmm.be/bestanden/geoloketdata/SGBP3/Beoordeling/VL17_169_Boord.pdf

b2) Het Kanaal Roeselare-Leie werd in het SGBP 2022-2027 als klasse 6 ingedeeld: gebied waar de goede ecologische toestand nog niet bereikt wordt in 2033, maar waar wel een vooruitgang beoogd wordt via generieke maatregelen.

Een goede biologische toestand wordt zoals vermeld verhinderd door de slechte structuurkwaliteit. De aanwezigheid van nutriënten fosfor en stikstof in combinatie met vaak stilstaand water leidde de voorbije jaren telkens tot lange aanwezigheid van blauwalgen. Met de opwaardering van het kanaal en een gestage verbetering van de waterkwaliteit in het stroomgebied van de Mandel wordt ook voor het kanaal een verbetering van de waterkwaliteit verwacht.

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn, zoals beschreven in de visie (<https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/leiebekken/visie-en-acties/gebiedsgerichte-uitdagingen/andere-gebieden/kanaal-roeselare-leie>) en het actieprogramma, vooral generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven. Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.

3. Afvissingen

a) Afvissing in 2017

In opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) vond in het najaar 2017 een visstandonderzoek plaats in dit kanaal waarbij een globale raming van het visbestand werd bepaald.

De omvang van het visbestand werd op basis van gewicht geschat op 124,5 kg/ha en op basis van aantal op 6.562 stuks/ha.

Op basis van gewicht bestaat het visbestand vooral uit brasem (56%) en snoekbaars (22%). Op basis van aantal bestaat het visbestand voornamelijk uit brasem (89%).

In 2017 werden zeventien vissoorten aangetroffen.

Bij deze bemonstering zijn in totaal dus zeventien vissoorten exclusief hybride (kruising tussen twee karperachtigen) gevangen. Dit zijn twee soorten meer dan tijdens de bemonstering in 2012 zijn aangetroffen (Hop, 2012). [zie : Tabel]

Het merendeel van de soorten behoort tot het eurytope stromingsgilde, namelijk: paling, baars, blankvoorn, brasem, driedoornige stekelbaars, gibel, karper, kolblei, pos, en snoekbaars. Binnen het limnofiele gilde zijn de soorten bittervoorn en rietvoorn gevangen. De bittervoorn werd voor het eerst op het kanaal aangetroffen. De winde is de enige aangetroffen rheofiele soort.

Tot de exoten behoren de goudvis, koikarper, roofblei, zilverkarper en zwartbekgrondel. De roofblei en de zwartbekgrondel waren twee nieuw aangetroffen exoten. De vangst van roofblei blijft slechts beperkt tot enkele exemplaren. De zwartbekgrondel behoort tot de nieuw aangetroffen exoten. Noemenswaardig is de bijvangst van een goudvis en koikarper. Tijdens de bemonstering werd eveneens gelet op de aanwezigheid van kreeften en krabben. In totaal zijn er tijdens de bemonstering zeven gevlekte Amerikaanse rivierkreeften gevangen.

Ten opzichte van het vorige visstandonderzoek in 2014 werden zes extra soorten aangetroffen: driedoornige stekelbaars, bittervoorn, winde, goudvis, roofblei en zwartbekgrondel. Zeelt, riviergrondel en blauwbandgrondel werden in 2017 niet meer aangetroffen.

Een nieuw aangetroffen soort ten opzichte van 2014 is de zwartbekgrondel, een invasieve niet-inheemse soort.

b) Afvissing in 2020

Het INBO bemonsterde het kanaal op 5-8 oktober 2020.

Tabel 1 geeft de situering van de staalnameplaatsen weer .

Tabel 4 geeft een overzicht weer van de aangetroffen vissoorten en het totaal aantal soorten op de verschillende locaties.

Tabel 5 geeft een overzichtstabel weer van de totale vangsten op het kanaal met per soort: de geviste aantallen (N) met fuiken (f), elektrisch (e) en totaal (tot), de aantalpercentages (N%), de geviste biomassa (G in g) en de gewichtspercentages (G%).

Tabel 6 geeft de effectieve vangst weer per soort en per staalnameplaats uitgedrukt in CPUE (elektrisch in G/100 m en N/100 m en fuiken in G/fuikdag en N/fuikdag met G = gewicht in g en N = aantal).

Tijdens deze afviscampagne bemonsterde men zes staalnameplaatsen op het Kanaal van Roeselare naar de Leie door middel van fuik- en elektrovisserij.

Over de totale lengte van het kanaal ving men 924 vissen en 182 kg vis verdeeld over 15 soorten, namelijk baars, blankvoorn, blauwbandgrondel, brasem, driedoornige stekelbaars, gibel, karper, kolblei, paling, pos, rietvoorn, snoekbaars, zilverkarper, zonnebaars en zwartbekgrondel.

Opmerkelijk is dat zwartbekgrondel qua aantallen dominant is geworden. Zwartbekgrondel is een invasieve exoot die sinds 2010 in Vlaanderen gevangen wordt en zich blijkbaar sterk heeft weten uit te breiden in het kanaal. Tijdens de bemonstering van dit kanaal in 2010 kon de aanwezigheid van deze soort nog niet worden vastgesteld. In het kader van een bemonstering gericht op de verspreiding van exotensoorten werd in 2016 de aanwezigheid van zwartbekgrondel op het kanaal voor het eerst vastgesteld. Naast zwartbekgrondel domineren blankvoorn en baars met aantalspercentages van respectievelijke 22% en 20%. Qua biomassa domineert paling met 29% gevolgd door karper (16%) en brasem (15%). Snoekbaars is goed voor 13%.

De vangstdiversiteit per locatie varieert van 6 tot 14 soorten met een gemiddelde van 9,8.

De CPUE-waarden (Catch per Unit Effort) van de elektrovisserijvangsten variëren van 1109 g/100m tot 10533 g/100m met een gemiddelde van 4162 g/100m.

Op basis van de vangstindeling in kwartielen van eerder elektrisch bemonsterde kanalen variëren deze CPUE-waarden tussen 'goede' tot 'zeer goede vangsten' met een gemiddelde dat nog wijst op een 'zeer goede vangst' (Tabel 6).

De CPUE-waarden (Catch per Unit Effort) van de fuikvangsten variëren van 1418 g/fuik/dag tot 8909,4 g/fuik/dag met een gemiddelde van 4998 g/fuik/dag. Op basis van de vangstindeling in kwartielen van eerdere met fuiken bemonsterde kanalen variëren deze CPUE-waarden tussen 'middelmatige tot zeer goede vangsten' met een gemiddelde dat wijst op een 'goede vangst' (Tabel 6).

Met de gebruikte technieken konden geen densiteitsschattingen worden bekomen. Toch geven de CPUE waarden een idee over visdensiteiten in het kanaal. Op bijna alle plaatsen ving men ook Amerikaanse rivierkreeften en zoetwatergarnalen. Men ving ook twee Chinese wolhandkrabben.

Bij de CPUE-waarden bekijkt men enkel de visdensiteiten en niet de samenstelling van de vispopulatie, de visindex of Ecologische kwaliteit ratio (EQR) houdt hier wel rekening mee. De EQR 0,65 scoort wat wijst op een 'matige kwaliteit'.

Het kanaal werd ook nog in vorige campagnes in 1998, 2004 en 2010 bemonsterd. Een vergelijking tussen deze drie campagnes is uitgebreid weergegeven in het rapport: Visbestandsopnames op het Kanaal van Roeselare naar de Leie (2010) (Galle, L. en Van Thuyne, G., 2011).

Ten opzichte van 2010 is er qua visbestand weinig gewijzigd op het kanaal. Baars en blankvoorn blijven het kanaal domineren al is daar nu wel de invasieve zwartbekgrondel bijgekomen. De gevonden CPUE waarden voor zowel de elektrovisserij als de fuikvisserij zijn van dezelfde grootteorde. De snoekbaarsstand heeft zich wel goed weten uit te breiden, er worden meer dan viermaal zoveel exemplaren gevangen als in 2010. Zowel kleine als grote exemplaren werden gevangen. De exoot blauwbandgrondel, voor het eerst gevangen in 2004 op dit kanaal is ten opzichte van 2010 dan weer afgenomen.

Besluiten :

Het Kanaal van Roeselare naar de Leie is een kanaal dat anno 2020 minstens 15 soorten herbergt.

Naar vissamenstelling toe zijn het de soorten baars, blankvoorn, paling en zwartbekgrondel die domineren.

De CPUE-waarden op de meeste plaatsen voor zowel de fuikvisserij en elektrovisserij wijzen op de aanwezigheid van goede visdensiteiten.

De EQR wijst op een 'matige toestand' van het kanaal.

Zeer opvallend is de explosieve kolonisatie van de invasieve soort zwartbekgrondel op het kanaal.

c) Afvissing in 2022

De meest recente afvissingen voor het Kanaal Roeselare-Leie dateren van 2022.

De resultaten worden op dit moment verwerkt en zullen ongeveer eind februari 2023 ter beschikking worden gesteld op de site van Agentschap voor Natuur en Bos (<https://natuurenbos.vlaanderen.be/vissen-en-hengelen/viswateronderzoeken>).

De visbestandopnames van 2017 en 2022 werden uitgevoerd door ATKB in opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos.

VERBEIREN Marc

Wolvertem, maart 2023

{ BRON : schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Vlaams volksvertegenwoordiger mevrouw Gwenny DE VROE in het Vlaams Parlement ; zie :

vraag gesteld aan de minister van Omgeving (Milieu) Zuhail DEMIR :
“ *Bulletin van Vragen en Antwoorden* “ , Vlaams Parlement , zitting 2022-2023 , vraag nr. 383 van 24 januari 2023 } .

TABEL Afvissing in 2017

Tabel 6.4. Soortensamenstelling op het kanaal Roeselare–Leie over de jaren 2012 en 2017.

		2012	2017
Eurytoop	Aal/Paling	x	x
	Baars	x	x
	Blankvoorn	x	x
	Brasem	x	x
	Driedoornige stekelbaars		x
	Giebel	x	x
	Hybride	x	x
	Karper	x	x
	Kolblei	x	x
	Pos	x	x
	Snoekbaars	x	x
Limnofiel	Bittervoorn		x
	Rietvoorn/Ruisvoorn	x	x
	Zeelt	x	
Rheofiel	Riviergrondel	x	
	Winde		x
Exoot	Blauwband	x	
	Goudvis		x
	Roofblei		x
	Zilverkarper	x	x
	Zwartbekgrondel		x
Totaal		14	17

TABELLEN Afvissing in 2020

Tabel 1 Situering van de staalnameplaatsen

Nummer	Lambert-X	Lambert-Y	Waterloop	Gemeente	Omschrijving
12130100	64452	182241	KANAAL ROESELARE- LEIE	Roeselare	in het zwaaikommeke
12130200	66688	180714	KANAAL ROESELARE- LEIE	Izegem	in de jachthaven
12130300	69997	179531	KANAAL ROESELARE- LEIE	Izegem	/
12130425	72761	178832	KANAAL ROESELARE- LEIE	Ingelmunster	/
12130475	75616	178160	KANAAL ROESELARE- LEIE	Oostrozebeke	/
12130500	77900	176826	KANAAL ROESELARE- LEIE	Wielsbeke	aan de sluis

Tabel 4 : Overzicht van de aangetroffen vissoorten en het totaal aantal soorten op de verschillende locaties (met X gevangen door zowel elektrovisserij als fuikvisserij, * enkel met elektrovisserij, + enkel met fuikvisserij)

Nummer	baars	blankvoorn	blauwbandgrondel	brasem	driedoornige stekelbaars	giebel	karper	kolblei	paling	pos	rietvoorn	snoekbaars	zilverkarper	zonnebaars	zwartbekgrondel	Totaal
12130100	X	X	*	+		X	X	*	X	+	X	X		+	X	13
12130200	X			+				+	X			X			X	6
12130300	X	*	*	+	+			+	X	+		X		*	*	11
12130425	X	X	*	+		X	*	+	X	+	X	X	+	*	X	14
12130475	X	X		+					X			X		*	*	7
12130500	X	X		+	*			+	X			X			X	8

Tabel 5: Overzichtstabel van de totale vangsten op het kanaal met per soort: de geviste aantallen (N) met fuiken (f), elektrisch (e) en totaal (tot), de aantalpercentages (N%), de geviste biomassa (G in g) en de gewichtspercentages (G%).

Vissoort	Ne	Nf	Ntot	N%	Ge	Gf	Gtot	G%
baars	143	39	182	19,70	10741,4	8792,1	19533,5	10,66
blankvoorn	151	49	200	21,65	7439,1	5199,5	12638,6	6,89
blauwbandgrondel	16	0	16	1,73	35,8	0	35,8	0,02
brasem	0	30	30	3,25	0	27857	27857	15,2
driedoornige stekelbaars	1	1	2	0,22	0,6	0,8	1,4	< 0,01
giebel	6	2	8	0,87	3444,4	1829	5273,4	2,88
karper	4	1	5	0,54	21191,3	7700	28891,3	15,76
kolblei	1	12	13	1,41	1,3	3232,2	3233,5	1,76
paling	21	107	128	13,85	8968,9	45068,4	54037,3	29,48
pos	0	7	7	0,76	0	85,6	85,6	0,05
rietvoorn	24	3	27	2,92	990,3	403,8	1394,1	0,76
snoekbaars	18	58	76	8,23	8930,6	15585,9	24516,5	13,37
zilverkarper	0	1	1	0,11	0	4134	4134	2,26
zonnebaars	7	1	8	0,87	6,4	24,3	30,7	0,02
zwartbekgrondel	215	6	221	23,92	685,9	33,4	719,3	0,39

Tabel 6: Effectieve vangst per soort en per staalnameplaats uitgedrukt in CPUE (elektrisch in G/100 m en N/100 m en fuiken in G/fuikdag en N/fuikdag met G = gewicht in g en N = aantal)

Nummer		baars	blankvoorn	blauwbandgrondel	brasem	driedoornige stekelbaars	giebel	karper	kolblei	paling	pos	rietvoorn	snoekbaars	zilverkarper	zonnebaars	zwartbekgrondel	Totaal
12130100	G/100m	588,52	1868,92	6,76			1314,24	5967,52	0,52	672,04		43,12	6,36			65,32	10533,32
elektrisch	N/100m	24	34	2,4			2	1,2	0,4	2,4		1,6	1,2			18	87,2
12130100	G/fuikdag	307,61	502,78		394,48		178,4	1925		2004,36	14,62	5,92	46,06		6,08	5,1	5390,41
fuiken	N/fuikdag	4,5	8,5		0,25		0,25	0,25		5,25	1	0,25	6,25		0,25	0,75	27,5
12130200	G/100m	376,76								705,92			489,36			53,24	1625,28
elektrisch	N/100m	6,8								1,6			0,4			10,8	19,6
12130200	G/fuikdag	394,95			1476,39				475,19	1863,48			1393,4			1,62	5605,03
fuiken	N/fuikdag	0,5			1,75				1	5,25			1			0,25	9,75
12130300	G/100m	1050,32	302,96	0,92						460,32			801,16		0,44	14,48	2630,6
elektrisch	N/100m	8	5,2	0,4						0,8			0,8		0,4	6,8	22,4
12130300	G/fuikdag	126,38			502,13	0,2			108,42	336,13	4,52		340,57				1418,35
fuiken	N/fuikdag	0,25			0,75	0,25			0,25	1	0,5		1				4
12130425	G/100m	1450,64	532,08	6,64			63,52	2509		527,92		353	851,68		1,84	30,56	6326,88
elektrisch	N/100m	11,2	13,6	3,6			0,4	0,4		2		8	2,4		2	10	53,6
12130425	G/fuikdag	390,28	217,7		3146,2		278,85		116,65	2070,98	2,25	95,02	1556,57	1033,5		1,08	8909,08
fuiken	N/fuikdag	2	0,75		3		0,25		0,75	6,5	0,25	0,5	3,25	0,25		0,25	17,75
12130475	G/100m	333,56	256,92							438,6			12,56		0,28	67,04	1108,96
elektrisch	N/100m	4	6,8							0,8			1,6		0,4	26,4	40
12130475	G/fuikdag	857,77	228,33		378,02					3200,08			364,12				5028,32
fuiken	N/fuikdag	2	0,5		0,75					5,25			0,75				9,25
12130500	G/100m	496,76	14,76			0,24				782,76			1411,12			43,72	2749,36
elektrisch	N/100m	3,2	0,8			0,4				0,8			0,8			14	20
12130500	G/fuikdag	121,03	351,05		1067,02				107,77	1792,13			195,74			0,55	3635,29
fuiken	N/fuikdag	0,5	2,5		1				1	3,5			2,25			0,25	11